

Dit is de eerste nieuwsbrief van het project WEL in Ontwikkeling. Dit project sluit aan bij het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en wil nieuwe beweging creëren in situaties die zijn vastgelopen of waarin jeugdigen zich onvoldoende kunnen ontwikkelen. In deze nieuwsbrief delen we de verhalen die we ophalen in de regio's waar we met WEL in Ontwikkeling zijn gestart. Ook schetsen we kort de achtergrond van en de werkwijze binnen het project. Deze nieuwsbrief verschijnt een keer per drie weken en wordt verspreid via Gedragswerk, Ingrado en Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd. Voor suggesties en reacties kan je bij deze organisaties terecht. Veel inspiratie en leesplezier gewenst!

REGIO ROTTERDAM

Wie zijn die kinderen en wat hebben zij nodig? Dat willen we weten!

Merlijn Jacobs is senior-beleidsadviseur van het samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam. Het aantal vrijstellingen 5 onder a in haar regio neemt toe en daar is zij, 'zacht uitgedrukt', niet blij mee. 'Het liefst bieden we ieder kind een passende onderwijsplek. Als onderwijs niet haalbaar is, dan in elk geval een passende ontwikkelingsplek. Het probleem is dat we niet weten wie de kinderen met een vrijstelling zijn. We kennen ze niet, weten niet wat ze overdag doen, of er sprake is van een zinvolle daginvulling, van ontwikkeling. In Rotterdam alleen al ging het in schooljaar 2020-2021 om 327 kinderen in de basisschoolleeftijd, van wie er ruim 100 een schoolverleden hebben.

'Van die laatste groep willen we ontzettend graag weten wat had kunnen helpen om op school te blijven, of wat

er nodig was geweest om een vrijstelling te voorkomen. Met de grote groep kinderen zonder schoolverleden willen

we kennismaken. Wie zijn zij, wie zijn hun ouders, hoe kijken beiden naar de situatie? En wat hebben de kinderen nodig om zich te kunnen ontwikkelen? Daar zit mijn drijfveer, mijn enthousiasme voor het project WEL in ontwikkeling.'

Ouders

'In 2016 heeft MEE 110 Rotterdamse ouders van kinderen op een Kinderdagcentrum (KDC) geïnterviewd. 82 van hen hadden een kind in de basisonderwijsleeftijd. De kinderen op deze KDC's hebben een vrijstelling 5 onder a. Er is aan de ouders gevraagd of zij een onderwijsplek wensten voor hun kind, nu of in de toekomst. De helft van de ouders met een jong kind wenste op dat moment een onderwijsplek voor hun kind. En bijna een kwart van de ouders wilde graag in de toekomst een onderwijsplek. Bij de oudere kinderen (7 t/m 11 jaar)

Het liefst zie ik een situatie waarin helemaal geen vrijstellingen meer worden afgegeven. Een situatie waarin er voor ieder kind ergens een plek is om zich te ontwikkelen en andere kinderen te ontmoeten.'

Merlijn Jacobs - PPO Rotterdam

LEERRECHTPILOTS

In de Rotterdamse leerrechtspilots krijgen kinderen zorg en onderwijs in een kleine setting met veel begeleiding. In totaal nemen daar 32 kinderen in de basisonderwijsleeftijd aan deel, meer ruimte is er niet. Het samenwerkingsverband zou, samen met de gemeente, een arrangement als dit voor 100 kinderen kunnen

bekostigen. Door de krapte op de werkvloer is uitbreiding op dit moment moeilijk. Er zijn meer gebouwen nodig waar onderwijs en zorg gecombineerd aangeboden kunnen worden. En er is voldoende onderwijs- en zorgpersoneel nodig dat deze groep kinderen kan bieden wat zij nodig hebben.

had bijna een derde van de ouders een wens voor een onderwijsplek voor hun kind. Op basis van die gesprekken zijn er zogenoemde leerrechtspilots gestart.

REGIO ZUID-OOST DRENTHE

Oplossingen voor complexe onderwijs-zorgvraagstukken? Geen probleem!

Zo luidt kort en krachtig de missie van Roelof Dolfijn, die als orthopedagoog werkzaam is bij zorginstelling Cosis in Zuid-Oost Drenthe. 'Geen kind zou een vrijstelling mogen krijgen, ieder kind kan zich ontwikkelen. In het Expertisecentrum kind, jeugd en gezin van Cosis onderzoeken we wat er nodig en mogelijk is voor jeugdigen van anderhalf tot achttien jaar met een grote afstand tot onderwijs. En dat er veel mogelijk is, bewijzen we hier dagelijks, want we realiseren ook passend aanbod.'

Kleuters

'We bouwen aan gespecialiseerd kleuteronderwijs waarin so, sbo en zorg samenwerken. Nu is dat al praktijk binnen de Klimtoren, de onderwijs- en observatieplek van het samenwerkingsverband in de regio Emmen/Borger-Odoorn. Kinderen tussen drieënhalve en zesënhalve jaar met een onderwijszorgvraag kunnen daar terecht. De plannen om twee onderwijszorgarrangementen te situeren binnen het sbo liggen klaar. Het eerste is bedoeld voor kinderen met een cognitieve beperking, het tweede voor kinderen met

gedragmatige en leer-uitdagingen. In beide arrangementen zullen so, sbo en zorginstellingen intensief samenwerken.'

Time-in

Naast het gespecialiseerd kleuteronderwijs is een Time-in-faciliteit opgezet. Kinderen en jongeren die vanwege overprikkeling moeite hebben op school te functioneren, werden vaak naar huis gestuurd voor een Time-out. Dolfijn: 'De weg terug naar school is dan moeizaam, weten we inmiddels uit ervaring. Met de Time-in hebben we 'thuis' de school binnengehaald. Door leerlingen op school op te vangen in een huiselijke setting met zorg en onderwijs op maat, blijft het lijntje met school bestaan en is terugkeer vele malen makkelijker.'

Ondanks alle mogelijkheden zijn er in de regio Emmen/Borger-Odoorn 115 kinderen buiten beeld vanwege een vrijstelling of absoluut verzuim. 'Niet te verteren!', zegt Dolfijn. 'Ik hoop dat het project WEL in ontwikkeling de ondersteuningsvraag van deze kinderen boven tafel helpt krijgen en dat we zo snel als mogelijk kunnen bieden wat ze nodig hebben.'

Linda Sijsma zou, in het kader van WEL in ontwikkeling, de casussen van kinderen met een vrijstelling in het DOA willen doorlichten. 'Uiteraard zal dit vaak niet in een half uur kunnen aangezien het om complexe situaties kan gaan. Maar doordat we de samenwerking zo goed op orde hebben kan het DOA veel betekenen. Ik ben blij dat we ze boven water gaan halen.'

DOMEIN OVERSTIJGEND ANALYSETEAM (DOA)

Binnen DOA werken zorg, onderwijs (so en sbo), leerplicht, ggd en andere bij een casus betrokken partners samen. Elke maand is er een online bijeenkomst waarin ouders al hun vragen kunnen stellen die het onderwijs en de ontwikkeling van hun kind betreffen. Het zijn korte overleggen van een half uur waarin snel geschakeld wordt.

Wat is er mogelijk voor mijn kind? Waar wordt dit geboden? Bij wie moet ik zijn? Dat soort vragen. Orthopedagoog Linda Sijsma zit het overleg voor. 'We hebben een overleg voor 6- en voor 6+. We beantwoorden vragen, zoeken met elkaar naar mogelijkheden en oplossingen en soms bemiddelen we tussen ouders en onderwijs.'

DE KLIMTOREN

Gespecialiseerd kleuteronderwijs is al praktijk in De Klimtoren, de onderwijs- en observatieplek van Cosis in de regio Emmen/Borger-Odoorn. In een kleine groep met een leerkracht en een zorgprofessional krijgen kinderen onderwijs op maat en wordt onderzocht wat hun doorstroommogelijkheden zijn. Orthopedagoog Linda Sijsma vindt het prachtig om te zien hoe kinderen tot ontwikkeling komen. 'Dit zijn de kinderen die anders wellicht een vrijstelling gekregen zouden hebben. Nu krijgen ze de tijd om zich te ontwikkelen en kunnen vervolgens uitstromen naar een passende onderwijsplek. Hoe mooi is het om een kind van 6 dat instroomt vanuit een KDC en op verschillende terreinen zeer zwak is, plots met letters aan de slag te zien gaan. Opeens is het moment daar dat er ontwikkeling zichtbaar is en dat er een blij kind in de groep zit dat speelt met andere kinderen. Als ik zie wat we met veel creativiteit voor elkaar krijgen, durf ik de stelling wel aan dat vrijstellingen overbodig zijn. Het is een uitdaging dat in het project WEL in ontwikkeling te laten zien.'

'Alles begint met de sterke overtuiging dat ieder kind zich moet kunnen ontwikkelen. Om dat waar te maken, moet je malen los durven laten en volhouden. De aanhouder wint, werkenderwijs vinden we oplossingen voor praktische en financiële vraagstukken.'

Roelof Dolfijn

'Het moet soepeler en zachter.'

Johan Vermeer is directeur-bestuurder van SWV VO Zuid-Kennemerland. De beweging WEL in ontwikkeling steunt hij van harte. 'We denken in Nederland te zwart-wit. Het moet veel soepeler en zachter.' Al snel na zijn aantreden, 7 jaar geleden, zag hij dat de leerlingen die uitvallen uit het onderwijs te verdelen zijn in twee groepen: de jongeren die werken verkiezen boven leren op school en de jongeren die wel willen leren, maar langdurig ziek thuis zitten of absoluut verzuimer zijn. Om deze laatste groep leerlingen een passend aanbod te doen, is veel meer ruimte nodig, zegt Vermeer.

'De eerste groep leerlingen hebben we goed op de radar, voor hen zijn binnen ons samenwerkingsverband twee leerbedrijven ingericht. De tweede groep was lange tijd veel minder goed in beeld. Het zijn jongeren op vaak havo- en vwo-niveau wie het om uiteenlopende redenen niet lukt naar school te gaan.

Een deel van hen krijgt na verloop van tijd een vrijstelling 5 onder a. Wat is er nodig voor deze groep jongeren? Die vraag stelden we ons.'

FLEX-ARRANGEMENT

'Dan is er nog een groep van gemiddeld 15 jongeren binnen ons samenwerkingsverband voor wie ook de Dagklas te hoog gegrepen is. Zij durven letterlijk het huis niet uit. Voor deze jongeren hebben we vijf docenten uit onze scholen ieder voor één dag per week verbonden aan het Flex-arrangement. Binnen dit arrangement krijgt iedere jongere elke week ongeveer anderhalf uur thuis les van een van deze docenten.'

'Dit Flex-arrangement is geen luxe en wordt vooraf ook niet als

mogelijke vorm van onderwijs aangeboden. Het is bedoeld voor jongeren die na een lang en intensief traject echt in de puree zitten. We lopen aan tegen wet- en regelgeving want hoe lang mag een leerling hier gebruik van maken? Moet er vooruitgang zijn en zo ja, hoe meet je die? Ik wil die vragen helemaal niet hoeven stellen. Ik wil een groep leerlingen die uit beeld is geraakt eerst maar weer eens laten merken dat we hen zien. Dat we geloven dat zij zich kunnen ontwikkelen en dat we daarbij willen ondersteunen.'

'Het samenwerkingsverband zou voor iedere leerling met een vrijstelling en voor iedere absoluut verzuimer gewoon de basisbekostiging moeten krijgen. Met als opdracht 'doe er iets mee dat in het belang is van de ontwikkeling van deze jongere!'

Johan Vermeer

DAGKLAS

Megakids, een van de jeugdhulp-aanbieder in de regio Zuid-Kennemerland, spant zich al geruime tijd in voor jongeren die vanwege een angst- of autismespectrumstoornis niet naar school gaan. Johan Vermeer: 'In een door hen aangekocht woonhuis is de Dagklas ingericht, een onderwijs-zorgarrangement met acht plekken.

Aanvankelijk was er gedoe omdat er onderwijs werd geboden op een niet-onderwijslocatie. Inmiddels hebben we ruimte gevonden via de Variawet en wordt het traject voor driekwart bekostigd uit zorgmiddelen en voor een kwart vanuit onderwijs. Waar we vervolgens tegenaanlopen is dat de financiering formeel alleen bedoeld

is voor jongeren van wie het reëel is dat ze weer naar school kunnen. Maar dat zou betekenen dat je ze vooraf moet testen en dat gaan we uiteraard niet doen bij deze jongeren die geen enkele druk verdragen. Deze voorwaarde moet er dus uit!'

Waar staat WEL in ontwikkeling voor?

In Nederland wonen jeugdigen die niet ingeschreven staan op een school, maar misschien wel perspectief op onderwijs of ontwikkeling hebben als zij hiervoor meer mogelijkheden krijgen.

Het gaat om kinderen en jongeren (in het vervolg 'jeugdigen' genoemd) met een **vrijstelling** van de Leerplichtwet op grond van **artikel 5 onder a** én voor jeugdigen die niet ingeschreven staan op een school en daar géén vrijstelling voor hebben (**absoluut verzuim**). Veel van deze jeugdigen en hun gezinnen hebben al veel meegemaakt; vaak gaat het om situaties met een lange en complexe historie.

Leren en ontwikkelen kan op veel manieren. Inschrijving in het onderwijs is dan ook geen doel op zich. Soms hebben jeugdigen en ouders zelf ontwikkelmogelijkheden ontdekt, maar worden deze niet erkend. Of wordt de ontwikkeling vanuit de zorg geboden en niet vanuit het onderwijs. Deze waardevolle activiteiten, deze ontwikkeling die er wél is, willen we recht doen en ondersteunen.

WIE ZIJN WIJ?

Met het project **WEL in ontwikkeling** willen we met partners in de regio's een nieuwe beweging creëren in situaties die zijn vastgelopen of waarin jeugdigen zich onvoldoende kunnen ontwikkelen. De ministeries van OCW en VWS hebben Gedragswerk (onderwijs en thuiszitters), Ingrado (leerplicht en RMC) en OZJ (Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd) gevraagd om dit project gezamenlijk te realiseren.

VOOR WIE?

Jeugdigen met een vrijstelling 5 onder a zijn vanwege lichamelijke of

psychische beperkingen vrijgesteld van inschrijving bij een onderwijsinstelling. Deze vrijstelling is door ouder(s) of voogd aangevraagd en inhoudelijk getoetst door een onafhankelijke, niet behandelend arts. De afdeling leerplicht van de gemeente verleent vervolgens de vrijstelling. Hierna is er weinig tot geen contact meer waardoor niet duidelijk is of deze kinderen op een voor hen passende manier in ontwikkeling zijn. Absoluut verzuimers zijn jeugdigen die geen vrijstelling hebben, maar er, vaak om complexe redenen, niet in slagen een school te bezoeken. De zogenoemde thuiszitters.

WAT GAAN WE DOEN?

We gaan in totaal in 75 regio's aan de slag. In elke regio leggen we de focus op 5 jeugdigen. De **eerste fase** van het project speelt zich af in drie pilotregio's, waar het samenwerkingsverband onderwijs, het expertteam complexe casuïstiek jeugd en de leerplichtambtenaren betrokken worden. In interviews vertellen ouders, jeugdigen en betrokken professionals hoe ze kijken naar de vrijstelling, welke ontwikkeling er al wél is, wat hieraan bijgedragen

heeft en wat zij denken dat er nog meer aan ontwikkeling mogelijk is. We kijken naar wat deze ontwikkeling verder kan ondersteunen en zetten hier vervolgens de schouders onder. Factoren die deze ontwikkeling belemmeren worden in kaart gebracht en waar nodig geagendeerd.

In de **tweede fase slaan** we een brug naar nieuwe regio's waar hetzelfde proces zal plaatsvinden. In totaal worden nu 14 regio's aangesloten met elk weer 5 jeugdigen per samenwerkingsverband. Dat wat we leren van de ervaringen van betrokkenen in de regio over 'wat waardevol is' en over 'wat werkt', delen we met de andere regio's. Met deze ervaringen kunnen we beweging brengen in vastgelopen situaties en de ontwikkeling die er al is (h)erkennen en ondersteunen. We schalen op naar in totaal 42 regio's, de **derde fase**. We versterken nu het project en leren met elkaar de mogelijkheden zien.

Hierna volgt de **vierde fase**, waarin we het project uitrollen naar in totaal 75 regio's. Daarmee hebben we een landelijke dekking. Tegelijkertijd zwengelen we de **landelijke dialoog** aan met als doel ook jeugdigen die niet in het project deelnemen en in vergelijkbare omstandigheden verkeren, mogelijkheden voor passende ontwikkeling te bieden.

